

KORPORATIV BOSHQARUV ORGANLARI FAOLIYATINI HUQUQIY MUVOFIQLASHTIRISHDA YURIDIK XIZMATNING AHAMIYATI

Ernazarova Elnura Elyor qizi

Toshkent davlat transport universiteti

Iqtisod fakulteti Yurisprudensiya 2-kurs talabasi.

ernazarovaelnura0809@gmail.com

+998917980809

Ilmiy rahbar: Imomov Bahriddin Panjiyevich,

Toshkent davlat transport universiteti, Xalqaro ommaviy huquq
kafedrası katta o'qituvchisi.

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada korporativ boshqaruv organlari faoliyatini huquqiy muvofiqlashtirishda yuridik xizmatning tutgan o'рни, uning asosiy vazifalari hamda zamonaviy korporativ boshqaruv tizimidagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, yuridik xizmatning aksiyadorlar umumiy yig'ilishi, kuzatuv kengashi va ijro organi faoliyatini huquqiy jihatdan ta'minlashdagi funksiyalari yoritilgan. Maqolada korporativ nizolarni oldini olish, ichki korporativ hujjatlarni ishlab chiqish, shartnomalarni huquqiy ekspertizadan o'tkazish hamda compliance tizimini samarali tashkil etishda yuridik xizmatning o'рни xalqaro tajriba asosida tahlil etilgan. Muallif tomonidan O'zbekistonda korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish va yuridik xizmat faoliyati samaradorligini oshirishga oid ilmiy-amaliy takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: korporativ boshqaruv, yuridik xizmat, huquqiy muvofiqlashtirish, aksiyadorlik jamiyati, korporativ nazorat, compliance tizimi, huquqiy ekspertiza, korporativ nizolar, boshqaruv organlari, huquqiy risklar.

Abstract: *This scientific article examines the role of legal services in the legal coordination of corporate governance bodies, their main functions, and their significance in the modern corporate governance system. The study highlights the functions of legal services in ensuring the lawful operation of shareholders' general meetings, supervisory boards, and executive bodies. Based on international experience, the article analyzes the importance of legal services in preventing corporate disputes, drafting internal corporate documents, conducting legal expertise of contracts, and effectively implementing compliance systems. The author also proposes scientific and practical recommendations aimed at improving the corporate governance system and enhancing the efficiency of legal services in the Republic of Uzbekistan.*

Keywords: *corporate governance, legal service, legal coordination, joint-stock company, corporate control, compliance system, legal expertise, corporate disputes, governance bodies, legal risks.*

Аннотация: *В данной научной статье анализируется роль юридической службы в правовом координировании деятельности органов корпоративного управления, её основные функции и значение в современной системе корпоративного управления. Освещаются функции юридической службы в правовом обеспечении деятельности общего собрания акционеров, наблюдательного совета и исполнительного органа. В статье на основе международного опыта рассматривается значение юридической службы в предупреждении корпоративных споров, разработке внутренних корпоративных документов, проведении правовой экспертизы договоров и эффективной организации системы compliance. Автором выдвинуты научно-практические предложения по совершенствованию системы корпоративного*

управления и повышению эффективности деятельности юридической службы в Республике Узбекистан.

Ключевые слова: *корпоративное управление, юридическая служба, правовая координация, акционерное общество, корпоративный контроль, система compliance, правовая экспертиза, корпоративные споры, органы управления, правовые риски.*

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida yuz berayotgan globallashuv jarayonlari, xalqaro investitsion munosabatlarning kengayishi hamda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi korporativ boshqaruv tizimiga nisbatan yangi talablarni yuzaga keltirmoqda. Zamonaviy korporativ boshqaruv tizimi kompaniya faoliyatining nafaqat iqtisodiy samaradorligini, balki huquqiy barqarorligi, boshqaruv shaffofligi va investorlar ishonchliligini ham ta'minlashi zarur. Shu sababli korporativ boshqaruv organlari faoliyatini huquqiy jihatdan muvofiqlashtirish masalasi bugungi kunning eng dolzarb yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Mazkur jarayonda yuridik xizmat kompaniya faoliyatining qonuniyligini ta'minlovchi, huquqiy risklarni kamaytiruvchi va korporativ nizolarni oldini oluvchi muhim institut sifatida namoyon bo'ladi. Korporativ boshqaruv organlari aksiyadorlar umumiy yig'ilishi, kuzatuv kengashi va ijro organi korxona faoliyatining asosiy boshqaruv mexanizmlarini tashkil etadi. Ushbu organlar faoliyatining qonunchilik asosida tashkil etilishi kompaniyaning barqaror rivojlanishi hamda investitsion jozibadorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Ayniqsa, aksiyadorlar huquqlarini himoya qilish, korporativ manfaatlar muvozanatini ta'minlash va boshqaruv qarorlarining qonuniyligini nazorat qilishda yuridik xizmatning roli beqiyosdir.

Rivojlangan davlatlar

tajribasi shuni ko'rsatadiki, samarali faoliyat yurituvchi yuridik xizmatga ega korporatsiyalar boshqaruv sifati, investitsion ishonchlilik va huquqiy xavfsizlik nuqtai nazaridan yuqori natijalarga erishmoqda. AQSH, Germaniya, Yaponiya va boshqa rivojlangan davlatlarda corporate legal management tizimi korporativ boshqaruvning strategik tarkibiy qismiga aylangan. O'zbekiston Respublikasida ham korporativ boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish, aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatini xalqaro standartlarga moslashtirish hamda compliance tizimini rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur maqolada korporativ boshqaruv organlari faoliyatini huquqiy muvofiqlashtirishda yuridik xizmatning o'рни, asosiy funksiyalari, xalqaro tajriba va milliy qonunchilikdagi mavjud mexanizmlar ilmiy-huquqiy jihatdan tahlil qilinadi. Korporativ boshqaruv kompaniya faoliyatini samarali tashkil etish, boshqaruv organlari o'rtasidagi vakolatlarni muvozanatlashtirish va manfaatdor tomonlarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan tashkiliy-huquqiy tizim hisoblanadi. Ushbu tizimning samarali faoliyat yuritishi boshqaruv organlari faoliyatining qonunchilik talablariga mos ravishda amalga oshirilishini talab etadi. «Samarali korporativ boshqaruv tizimi kompaniya faoliyatining shaffofligi, investorlar ishonchi va huquqiy barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir». Shu jihatdan yuridik xizmat korporativ boshqaruvning huquqiy tayanchi sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Yuridik xizmat korxona faoliyatining barcha yo'nalishlarida huquqiy nazoratni amalga oshiradi. Jumladan, u aksiyadorlar umumiy yig'ilishi faoliyatini tashkil etishda yig'ilish chaqirish tartibi, kun tartibini shakllantirish, qaror loyihalarini tayyorlash va bayonnomalarni rasmiylashtirish jarayonlarining qonunchilikka mosligini ta'minlaydi. Bu esa aksiyadorlar huquqlarining

buzilishi va kelgusida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan korporativ nizolarning oldini olishga xizmat qiladi. Kuzatuv kengashi faoliyatida ham yuridik xizmat muhim rol o'ynaydi. Kuzatuv kengashi kompaniya faoliyati ustidan strategik nazoratni amalga oshiruvchi organ bo'lib, uning qarorlari korxona rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Yuridik xizmat kuzatuv kengashi qarorlarining qonuniyligi, vakolat doirasiga mosligi hamda korporativ manfaatlarga zid emasligini huquqiy jihatdan baholab beradi. Ayniqsa, yirik bitimlar, investitsion loyihalar va affillangan shaxslar bilan tuziladigan shartnomalarni huquqiy ekspertizadan o'tkazishda yuridik xizmatning ahamiyati yuqori hisoblanadi. Ijro organi faoliyatida esa yuridik xizmat kundalik xo'jalik faoliyatining qonunchilik asosida amalga oshirilishini ta'minlaydi. Xususan, shartnomalarni huquqiy ekspertizadan o'tkazish, mehnat qonunchiligiga rioya etilishi ustidan nazorat o'rnatish, soliq va korporativ majburiyatlarning bajarilishini monitoring qilish hamda huquqiy risklarni baholash yuridik xizmatning asosiy vazifalari hisoblanadi. Bu esa kompaniya faoliyatining huquqiy xavfsizligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Bugungi kunda korporativ nizolar korporativ boshqaruv tizimidagi eng murakkab huquqiy muammolardan biri hisoblanadi. Korporativ nizolar aksiyadorlar o'rtasida, boshqaruv organlari o'rtasida yoki investorlar bilan kompaniya o'rtasida yuzaga kelishi mumkin. Yuridik xizmatning samarali faoliyati ushbu nizolarni oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, ichki korporativ hujjatlarni mukammal ishlab chiqish, korporativ etikani shakllantirish, compliance tizimini joriy etish va manfaatlar to'qnashuvini boshqarish orqali korporativ barqarorlikni ta'minlash mumkin bo'ladi. So'nggi yillarda compliance tizimi korporativ boshqaruvning muhim elementiga aylandi. Compliance kompaniya

faoliyatining qonunchilik, ichki siyosat va etik standartlarga mosligini ta'minlash tizimi hisoblanadi. Yuridik xizmat ushbu tizimning asosiy koordinatori sifatida korrupsiyaga qarshi siyosat ishlab chiqadi, ichki nazorat tizimlarini joriy etadi, xodimlarning huquqiy madaniyatini oshiradi va xalqaro standartlarni implementatsiya qiladi. Ayniqsa, transmilliy kompaniyalar faoliyatida compliance tizimi investitsion jozibadorlik va investorlar ishonchini oshiruvchi muhim omil hisoblanadi. Xalqaro tajribada yuridik xizmat korporativ boshqaruvning strategik instituti sifatida e'tirof etiladi. AQSH kompaniyalarida Chief Legal Officer yoki General Counsel lavozimlari kompaniya boshqaruvida alohida strategik vakolatlarga ega. Germaniya modelida esa kuzatuv kengashi faoliyati ustidan huquqiy monitoring tizimi yuqori darajada rivojlangan. Yaponiya tajribasida korporativ etikani rivojlantirish va compliance tizimini takomillashtirishga katta e'tibor qaratiladi.

O'zbekistonda ham korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatiga xalqaro standartlarni joriy etish, compliance tizimini rivojlantirish va yuridik xizmat vakolatlarini kengaytirishga qaratilgan choralar ko'rilmoqda. «Yuridik xizmat korporativ boshqaruv tizimida nafaqat huquqiy nazorat organi, balki kompaniyaning strategik xavfsizligini ta'minlovchi muhim institut sifatida namoyon bo'ladi». Biroq ayrim korxonalarda yuridik xizmatning mustaqilligi yetarli darajada ta'minlanmaganligi, professional corporate lawyer instituti to'liq shakllanmaganligi va huquqiy risk-management tizimining sustligi amaliy muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Shu sababli yuridik xizmatning institutsional mustaqilligini kuchaytirish, korporativ legal management tizimini rivojlantirish, xalqaro corporate governance standartlarini implementatsiya qilish hamda professional

yuridik kadrlarni tayyorlash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, korporativ boshqaruv organlari faoliyatini huquqiy muvofiqlashtirishda yuridik xizmat kompaniya faoliyatining qonuniyligi, barqarorligi va investitsion jozibadorligini ta'minlovchi asosiy institut hisoblanadi. Zamonaviy korporativ boshqaruv tizimida yuridik xizmat oddiy huquqiy maslahat beruvchi bo'linma emas, balki strategik boshqaruvning muhim subyekti sifatida faoliyat yuritadi. Samarali tashkil etilgan yuridik xizmat korporativ nizolarni kamaytiradi, boshqaruv shaffofligini oshiradi, investorlar ishonchini mustahkamlaydi hamda kompaniyaning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Shu bois O'zbekistonda korporativ boshqaruv tizimini yanada takomillashtirish jarayonida yuridik xizmat institutining huquqiy maqomini mustahkamlash, uning mustaqilligini kengaytirish va professional salohiyatini oshirish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi Qonuni. Toshkent, 2014.
2. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi. Toshkent: Adolat, 2024.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirishga oid farmon va qarorlari to'plami. Toshkent, 2023.
4. Rasulov A. Korporativ huquq asoslari. Toshkent: TDYU nashriyoti, 2021.

5. Abdullayev Q. Yuridik xizmat faoliyatini tashkil etish va boshqarish. Toshkent: Adolat, 2020.
6. Mallin C. A. Corporate Governance. – Oxford University Press, 2022.
7. Tricker B. Corporate Governance: Principles, Policies and Practices. – Oxford University Press, 2019.